

Strategická stabilita v 21. století

Ruská politická elita je v otázkách vnějšího ohrožení rozdělena. Větší část této elity kontroluje vládní instituce a prezidentské struktury, sdělovací prostředky, ropný průmysl. Je prozápadně orientovaná, neformálně v jejím čele stojí Anatolij Čubajs, Viktor Černomyrdin, Jegor Gajdar, Grigorij Javlinskij, Sergej Kovaljev a další. Jej představitelé v dohledné době nepředpokládají žádné vnější ohrožení, a proto jejich postoj k hlavním úkolům (misím) ruské armády není zcela jasný. Další velká mocenská skupina, která se opírá o ruský vojenský průmysl, ozbrojené síly Ruské federace, ministerstvo vnitra, je více méně rozdělena. Někteří z této skupiny v prezidentských volbách podporovali Žuganova, jiní Jelcina. V rámci této skupiny však existuje základní konsenzus týkající se problému ruské národní bezpečnosti, obrany ruských národních zájmů. Následující článek je pokusem vyjádřit základní postoje ruské společnosti k otázkám obrany, strategické stability. Jeho autory jsou V.K. Potěmkin a J.V. Morozov, kteří prezentují spíše názory druhé mocenské skupiny, opírající se o ruský obranný průmysl a armádu. Článek byl uveřejněn v anglickém překladu v časopise European Security 3/97.

* * *

Uchování strategické stability v 21. století má velký význam jak pro Rusko, tak pro celé světové společenství. Mnoha způsoby definuje cesty pro vyplnění národních úkolů ve vojenské politice národů a má velký vliv na přijetí dlouhodobých programů při budování vojenských organizací.

Jádrem nesčetného množství debat o směru vojenské reformy, složení a struktury ruských ozbrojených sil, velikosti jaderného potenciálu atd., jsou následující otázky: bude Rusko schopné ovlivňovat strategickou stabilitu nového geopolitického prostředí, jak a na jaké úrovni by měla být tato stabilita zajišťována?

Nukleární parita, která sloužila jako základna pro strategickou stabilitu bipolárního světa, přestala být určujícím. Tradiční složky parity získávají nový smysl a důležitost: podmínky pro užití jaderných zbraní, poměr předstihujících a odvetných úderů, dostupné úrovně strategických ofenzivních zbraní a tak dále. V novém geopolitickém prostředí leží charakteristiky strategické stability 21. století mimo rámec tradičních pohledů a koncepcí.

Než se věnujeme problému naznačenému v úvodu článku, několik slov o základních koncepcích strategické stability v novém prostředí. Současně budou analyzovány teoretické předpoklady tohoto problému.

Strategická stabilita: podstata a obsah koncepce

Strategická stabilita je chápána jako systém rovnováhy a uspořádaná struktura formálních vztahů mezi prvky systému. Tento systém vyhovuje standardům na bezpečnou existenci a budování jeho jednotlivých prvků a celého systému. Strategická stabilita je

různorodá a záleží na stavu vztahů mezi národy v oblasti ekonomické, ideologické, politické, vojenské a dalších oborech.

Strategická stabilita se vztahuje k sféře mezistátních vztahů, je jedním z prvků struktury mezinárodní stability.

A opačně: *mezinárodní stabilita* by měla být chápána jako podmínka mezinárodních vztahů, ve kterých se tyto vztahy vyvíjejí bez krizí, navzdory existenci destabilizujících faktorů v politické, ekonomické, vojenské oblasti.

Strategická stabilita by měla být v kontextu tohoto přístupu chápána jako kvalita mezistátních vztahů ve vojensko-politické sféře, která i za krizové situace zabraňuje stranám, aby užily k dosažení svých cílů vojenskou silou. To také zabraňuje kvantitativním a kvalitativním závodům ve zbrojení a umožňuje se vyhnout provokativní vojenské činnosti. Strategická stabilita je tak stavem, ve kterém účastníci mezinárodních vztahů nacházejí přijatelnou úroveň zbraní, ozbrojených sil a vojensko-politické aktivity.

Strategická aktivita je tudíž *subjektivní*, neboť každý účastník mezinárodních vztahů může hodnotit „přijatelnost“ jinak. V protikladu k tomu je *mezinárodní stabilita objektivní koncepcí*.

Strategická stabilita je posilována systémem mezinárodně právních dokumentů, dvoustranných a vícestranných smluv a dohod, a mezinárodními bezpečnostními institucemi. Můžeme na ni pohlížet jak ve světovém, tak regionálním měřítku.

Budoucí systémem mezinárodních vztahů by měl mít tyto charakteristiky:

- ▲ Působení kolektivních (společných) systémů, které zajišťují stabilitu a bezpečnost. Mezinárodní kontrola v jakékoli formě bude uskutečňována více na základě spojenectví jednotlivých států než subregionálních formací.
- ▲ Intenzivní vzrůst nezávislosti mezi zeměmi světového společenství, zužující parametry národní suverenity v různých sférách.
- ▲ Vzestup „tlaku“ mezi stranami, množství kombinací prostředků a forem, které mohou narušit stabilitu. Výhledově krátkodobé stanovení priorit hrozeb vnější stability na národní úrovni.

Z hlediska posilování světové stability je velmi důležitá jasná klasifikace faktorů, které ji ovlivňují. Podle povahy jejich vlivu mohou být tyto faktory rozděleny na stabilizující a destabilizující.

Stabilizující faktory jsou ty, které podporují účinnost principu „vyrovnané bezpečnosti“ (*equal security*) všech účastníků mezistátních vztahů.

Destabilizující faktory jsou ty, které vedou ke zhoršování mezistátních vztahů ve vojensko-politické sféře, i když třeba jen pro jednoho z účastníků.

Mělo by být zdůrazněno, že takové rozdělení je podmíněčné a může být použito jen na určité období či při plánování.

Jestliže skutečná situace neodpovídá plánované, potom faktory, které byly dříve pokládány za stabilizující, mohou získat destabilizující charakter a naopak. Taková situace

může nastat v případě velké změny ve vztazích mezi státy či vzhledem k vnitřní situaci jednotlivých států.

Vojensko-politické faktory mají na strategickou stabilitu rozhodující vliv. Charakterizují národní vojenskou politiku: pokusy narušovat „vyrovnanou bezpečnost“, základní principy vojenské doktríny země, složení proti sobě stojících koalicí, možnost změn jak politiky koalicí, tak jejich složení.

Vojensko-strategické a vojensko-technické faktory odrážejí materiální aspekty problematiky strategické stability a jsou základním faktorem, které jsou velmi pohotově zvažovány a kontrolovány. Typicky tyto faktory zahrnují: přijaté plány budování ozbrojených sil a bojové zasazení vojenských skupin, složení, strukturu a sestavu těchto uskupení, existující úroveň charakteristik dostupných zbraní, smluvní omezení atd.

V dnešním světě je patrný vzestup činitelů, kteří se podílejí na vojenských vztazích a rozšiřování typů a forem vytvářených vojenských uskupení. V Evropě například existují koaliční uskupení ozbrojených sil mnoha států, a tyto skupiny jsou určeny k různým účelům. Jednotky z USA, Kanady a Francie jsou rozmisťovány na německém území. Ozbrojené síly v Evropě zahrnují: síly podle mandátu Spojených národů, mírové síly OBSE, mírové síly NATO, které působí mimo území členských států NATO. Velmi často se stává, že jeden a týž kontingent má více než jeden právní status.

Navíc některé kontingenty ne vždy mají nezbytný status podle mezinárodního i národního práva. Příklady by zahrnovaly ozbrojené síly „neuznaných států“ či ozbrojené formace jednotlivých skupin obyvatelstva v rámci stran občanské války atd.

Do tohoto seznamu musí být také zařazeny multinacionální síly Západoevropské unie (ZEU), které se skládají ze španělských, italských, portugalských a francouzských vojáků. Tyto síly operují pod kontrolou a v rámci všeobecné strategie ZEU ve středomořské oblasti. Představitelé několika evropských zemí potvrdili důležitost účasti ZEU při řešení krizových situací. To zahrnuje oblasti mimo Evropu, „neboť různé ekonomické a sociální faktory odehrávající se mimo hranice ZEU ovlivňují situaci na evropském kontinentě“. Když k tomuto přidáme plány na vybudování sil rychlé reakce OSN a stálých sil OSN, pochopíme složitost vytváření efektivně fungujícího mechanismu na podporu stability.

Vojensko-ekonomické faktory jsou určovány zbrojními programy. Také odrážejí možnosti rozšiřování výzbrojních kapacit pro válečnou mobilizaci ekonomiky a realizaci typových a technologických změn.

Zvláštní místo v rámci strategické bezpečnosti mají a budou mít atomové zbraně. Můžeme s naprostou jistotou říci, že do 21. století vyкроí svět s jadernými zbraněmi. Problematika jaderných zbraní je tak široká, že bude trvat ještě mnoho let, než bude vybudován takový systém mezinárodních vztahů, který otevře cestu pro svět bez armády a jaderných zbraní. Není pochyb o tom, že to bude cesta dlouhá a obtížná.

Při odhadech vyhlídek 21. století nesmí být ignorovány reality 20. století. Současné vojensko-politické procesy se vyznačují postupnou transformací bipolárního modelu, snižováním vojenského ohrožení, které bylo tak typické pro období studené války. Tyto procesy ale neruší nutnost ozbrojených metod zabezpečení národní bezpečnosti jednotlivých účastníků mezistátních vztahů.

Poslední stupeň jaderných závodů ve zbrojení bývalého bipolárního světa 20. století již nebyl určován vojensko-strategickým pohledem na povahu možného konfliktu. Budování

zásob jaderných zbraní zaujímal v domácí vojensko-technické logice soupeřících společenských systémů až druhé místo a v podstatě demonstrovalo naprostou absurditu jakýchkoli plánů na masové použití jaderných zbraní.

Podle názoru autorů příspěvku, pozitivní trendy měnícího se světa mohou být uskutečnány až v jednom ze dvou modelů 21. století.

V monopolárním modelu světa bude mít rozhodující roli jeden stát. Ostatní účastníci mezinárodních vztahů budou nevyhnutelně používat systém protiváhy. Jestliže systém protiváhy bude spočívat na jaderných zbraních, potom se tyto stanou destabilizujícím faktorem 21. století.

Velmi politizovaným, ale také velmi rozšířeným přístupem je přístup k modelování systému mezinárodních vztahů založený na předpokladu, že rozpad SSSR měl za následek vznik monopolárního světa, alespoň pro současnost. Ve své zmodernizované verzi je tato teze spojována s jediným světovým vedením, konkrétně s koalicí NATO, ve které rozhodující roli hrají Spojené státy. A i když přední američtí specialisté teoreticky odmítají roli USA jako jediného řídicího místa, zastávají názor, že USA je *de facto* světovým vůdcem s globálními zájmy, protože jediné ony dnes mají atributy supervelmoci.

Ponechme stranou otázku oprávněnosti takového tvrzení. Následující teze by však měla být uznána jako klíčový prvek současného stupně vývoje světové situace: realita v současné chvíli je taková, že monopolární svět existuje, ale zároveň nastupuje proces přechodu mezinárodního systému z jednoho stavu do druhého, který bude mít více než jedno centrum moci.

Protože ve skutečnosti monopolární svět nemůže být trvalý a stabilní. To je potvrzováno všemi nezdařenými pokusy v minulosti vytvořit „světovou vládu“ a zřejmou neochotou světového společenství přijmout hegemonii jednoho státu. Jestliže Amerika bude sledovat politiku zaměřenou na získání dominantní role, je nepravděpodobné, že svět zůstane nadlouho monopolární, neboť americké mocenské zdroje se prostě ukážou jako nedostačující. Je nepravděpodobné, že politika na globální úrovni, kterou bude sledovat jediné „mocenské centrum“, bude vnímána většinou zemí jako příliš vhodná pro světové společenství a udržování strategické stability ve světovém měřítku.

Tento hypotetický model by mohl být realizován ve vzdálené budoucnosti jako výsledek přirozené transformace multipolárního světa. Pravděpodobně vznikne jako důsledek harmonizace zájmů na transnacionální bázi všech prvků systému mezinárodních vztahů, a ne jako následek „zmrazení“ monopolarity dnešního světa.

Multipolární model světa předpokládá, že všeobecný geopolitický prostor musí být „nakrájen“ do různých politicko-zeměpisných zón. Dále předpokládá, že každá z těchto formací bude mít v rámci svých hranic svoje vlastní specifika společná všem zemím regionu - řadu politických, ekonomických, vojenských a dalších faktorů, ze kterých se skládá systém. Vynoří se regionální vůdci respektive „mocenská centra“.

Ostatně multipolární svět se může ukázat jako pragmatičtější, přinejmenším z hlediska faktoru času. Otázka kdy nastane přechod ze současného, „chaotického“ stavu na nový, relativně stabilní podmínku, zůstává stále otevřena.

Multipolární systém můžeme chápat jako dynamicky stabilizovaný systém. To ale platí pouze o systému jako celku. Postupné formování nových „mocenských center“ narušuje rovnováhu existujícího systému mezinárodních vztahů. Základním předpokladem

vytváření „mocenského centra“ je „akumulace národní síly“ a demonstrace této síly ovlivňováním ostatních států. Nejde jen o vojenskou sílu, neboť svou roli zde hrají i další prvky síly státu, např. jeho ekonomická kapacita a zahraniční politika. Přitom dnešní státy usilující o roli „mocenského centra“ jsou schopny vykonávat značný politický vliv, i když nemají ani politickou, ani ekonomickou moc.

Budování vojensko-ekonomického potenciálu dnes stejně tak jak včera zabezpečuje (či narušuje) strategickou stabilitu mezinárodního systému. „Mocenské centrum“ je určováno následujícími faktory: vojenskou silou, ekonomickým potenciálem, schopností vypracovat přístupy pro řešení naléhavých problémů.

Poslední uvedená složka je důležitá, aby mohl být kalkulován vliv nevojenských a nekonvenčních faktorů národní síly na stabilitu mezinárodního systému. Politické působení se stává nástrojem, který je založen na kulturním a ideologickém vlivu.

Vraťme se k vojenskému mocenskému faktoru. Když se díváme dopředu, lze usuzovat, že v měnícím se světě zůstanou nejen stará ohrožení, ale že 21. století přinese nové hrozby.

Realita a diverzita hrozeb 21. století, které vznikají ze současných trendů, činí nezbytným hledat nové přístupy k modelu jaderného odstrašení, ne na národní, ale na mezinárodní úrovni. Rusko a USA žijí v zajetí modelu vzájemného jaderného odstrašení a připravenosti na jadernou válku doby studené války. Čas od času je vyprovokován konfrontační stav ve vztazích mezi těmito zeměmi, ale ne pouze mezi nimi, neboť jaderné odstrašení je základem i pro vojenské doktríny dalších zemí, které mají určitou geostrategickou pozici. Ty také musí být do jednání o jaderných zbraních zahrnuty.

Ruská reakce či přesněji citlivost na potenciální a skutečné hrozby 21. století je zcela jiná než v USA. Než bude vytvořen efektivní systém kolektivní bezpečnosti, bude Rusko nuceno mít své vlastní vojenské zabezpečení, a to všemi prostředky, které jsou mu dostupné. Zatím si Rusko může vypůjčit od NATO jeho nedávnou koncepci či potřebu kompenzovat pomocí jaderných zbraní převahu druhé strany v konvenčních zbraních a vojensko-ekonomických zdrojích.

Podle názoru některých odborníků zůstane i v 21. století jedním z hlavních nástrojů strategické stability koncepce jaderného odstrašení, kterou je možné přizpůsobovat a koordinovat podle různých podmínek. Nicméně tato koncepce se již mění a stává se stále neurčitější a nepředvídatelnější.

Ve druhé polovině 20. století, za podmínek přibližné vojenské rovnováhy, bylo strategické odstrašení založeno předvídatelností (prediktabilitě) reakce protivníka, a proto se vyznačovalo záviděníhodnou stabilitou. V podstatě existovala konvergence strategických pohledů obou stran. Pochopení logiky protivníka vytvářelo jistou důvěru v efektivitu politiky odstrašení.

Odlíšná situace může nastat v systému světového řádu 21. století, jestliže nastane situace, kdy bude nezbytné odstrašit země, které odstoupí od existujících dohod a zároveň získají kontrolu nad některým typem zbraní hromadného ničení.

Odstrašovací koncepce 21. století nesmí mít jen adaptační mechanismus, ale musí také mít koncepční základnu „odstrašující škody“. To je jedním z ústředních bodů při budování strategické stability.

Hlavním je změnit přístupy k vyhodnocování a měření škod které jsou zatím orientovány k standardům studené války, k hrozbě zničení celého společensko-ekonomického systému. V různých státech existují základní rozdíly vnímání hodnot, proto i jiný vztah k hrozbě

jaderných zbraní. Musíme jasně vědět, koho zkoušíme odstrašit. Musíme být dostatečně obeznámeni s jeho rozhodovacím procesem a hierarchií hodnot. A zde by mělo být zdůrazněno, že v Rusku je na jaderné síly pohlíženo výhradně jako na extrémní prostředek a nouzové obranné opatření.

Model strategické stability pro svět v 21. století

První modely, které hledaly efektivní systém mezinárodní bezpečnosti, byly formulovány na začátku padesátých let. Avšak mezi logickými premisami teorií vývoje mezinárodních vztahů, spočívajícími na metodách modelování a aktuálním směru politických procesů, vždy existoval stálý a patrný rozdíl.

Analýza neúspěchů v této oblasti připomíná, že jejich příčina leží v neexistenci stálého primárního principu formujícího systém stability, který by umožňoval předvídat „skoky reality“, to jest přizpůsobovat dnešní realitu realitě zítřka.

Základní princip modelování bezpečnosti je založen na myšlence, že udržování míru se vztahuje pouze k sféře mezistátních vztahů. Ve skutečnosti všechny velké konflikty od konce studené války (včetně 34 ozbrojených konfliktů v letech 1993-94) byly v podstatě vnitrostátními konflikty. Nejničivější války (v Afghánistánu, Angole, Bosně a Hercegovině, Somálsku atd.) spadají výhradně do sféry vnitřních pravomocí suverénního státu. Jsou mimo kompetenci jakékoli mezinárodní organizace a v principu nemohou být současnými prognostickými metodami vývoje mezinárodních vztahů předvídaný.

Modely založené na předpokladu, že neexistují žádné „záruky pevného míru než naprosté a všeobecné odzbrojení“, také neodrážejí zcela dnešní politickou realitu. Takové modely musí být spojeny s budováním koordinovaných opatření prevence a omezení války. Hlavním úkolem zde je prevence soustředění - v rukou jakékoli mocnosti - prostředků rozpoutání agrese.

Při vypracovávání metodologie modelování strategické stability, by měl být výchozím bodem „opatrný“ princip s tím, že formování nového bezpečnostního systému bude pravděpodobně založeno na „pokusu a omylu“, a ne na logicko-teoretických koncepcích.

Ve skutečnosti se nový mezinárodní bezpečnostní systém začal formovat sám. Je založen ani ne tak na teoriích, jako na tajných a pragmatických rozhodnutích, precedentech. Je to pozvolný adaptační proces, ve kterém se různé mezinárodní instituce přizpůsobují novým požadavkům, a ne naopak.

Při modelování stability za těchto podmínek je primárním úkolem definování přípustných parametrů a obecného směru rozvoje systému. Mělo by se postupovat od předpokladu, že žádný jednotlivý stát či skupina států by neměla vnucovat celému světovému společenství jakákoli omezení, které by zbavily státy možnosti formovat svou vlastní bezpečnostní politiku. Jistě, existuje výjimka, a tou jsou zbraně hromadného ničení.

Z hlediska praktické bezpečnostní realizace musí být většina prostředků zaměřena na vytváření takového mezinárodního systému, který by zaručoval včasné varování před různými druhy konfliktu. V politické sféře, aby se zabránilo vnitrostátním a etnickým či nacionálním konfliktům, je nutné navíc rozřešit problém vztahu principů národního sebeurčení a nenarušitelnosti existujících hranic.

Vzájemné mezistátní záruky by měly být pokládány za základní model strategické stability. Poskytování těchto záruk je spojeno s potřebou vybudovat a podporovat spolupráci mezi suverénními státy.

Smysl systému strategické stability by byl ve zřízení série normativních a institucionálních opatření (omezení), patřících do kategorie principů suverenity a neintervence. Jako část tohoto procesu by byl potom definován i celkový profil systému.

Koordinace přechodu k novému modelu strategické stability v 21. století:
Vojenská politika Ruské federace - její cíl a směr

S koncem studené války vznikly reálné předpoklady pro výstavbu nové struktury mezinárodních vztahů, struktury založené na principu **rovnoměrné bezpečnosti**.

I když obrysy budoucího systému mezinárodní bezpečnosti a stability nejsou zatím dostatečně jasné, následující může být řečeno s vysokým stupněm věrohodnosti:

- Za prvé, tento model nepředstavuje pouze otázka zbrojení či odzbrojení.
- Za druhé, v hierarchii úkolů, které se týkají mezinárodní bezpečnosti, se stává tím nejdůležitějším zamezit rozšiřování zbraní hromadného ničení.
- Za třetí, z hlediska bezpečnosti a stability získává stále důležitější místo prevence vnitrostátních konfliktů.

Nejbližším úkolem není jen model strategické stability, ale bezpečnostní systém jako takový. Systém musí zajišťovat bezpečnost na třech kvalitativně různých, ale vnitřně spjatých úrovních, tj. na globální, regionální a subregionální.

Je velmi důležité, aby cílů mezinárodní bezpečnosti bylo dosaženo prostřednictvím vzájemně přijatelných oficiálních i neoficiálních dohod o obecných úkolech, standardech a příslušných mechanismech.

Spíše než na nedůvěře, zastrašování a ozbrojeném donucení musí systém mezinárodní bezpečnosti počítat na takových kategoriích jako: důvěra, založená na otevřenosti, transparentnost a prediktabilita, kooperace a dosažení bezpečnosti pro každého člena světového společenství, používání efektivních mezinárodně právních standardů, které jsou uplatňovány stejně na všechny členy světového společenství, bez ohledu na jejich potenciál či míru vlivu ve světě, rovnoměrná bezpečnost. Tyto přístupy k budování nového systému mezinárodní bezpečnosti v ruské zahraniční politice přítomny jsou.

V memorandu o národní bezpečnosti prezident Jelcin jednoznačně uvedl, že Ruská federace odsuzuje všechny formy vojenské konfrontace a bude usilovat zabránit vojenskému ohrožení především v rámci systému kolektivní bezpečnosti na regionální i globální úrovni.

Na toto prohlášení můžeme pohlížet jako na *ruskou jadernou strategii*. Rusko udržuje své strategické síly na dostatečné úrovni, aby zabránilo agresi proti Rusku, a podporuje strategickou stabilitu na nejnižší možné úrovni vojenských sil. Rusko se cílevědomě snaží plnit své mezinárodní závazky snižování a likvidaci konvenčních zbraní i zbraní

hromadného ničení, posiluje opatření důvěry a stability, mezinárodní monitorování prodeje vojenské a polovojenské technologie. Proto Rusko podporuje vytváření zón bez ZHN, především v regionech sousedících či které jsou blízko Ruska. Jaderné zbraně bývalého Sovětského svazu jsou zcela koncentrovány v Rusku, tj. byly staženy z Kazachstánu, Ukrajiny a Běloruska. Rusko má úmyslu plnit do posledního písmene existující i budoucí dohody o strategických útočných zbraních a protiraketové obraně a je ochotno pokračovat dále v redukci svého jaderného potenciálu.

* * *

Závěrem by měla být zdůrazněna jedna věc. Jestliže se v nadcházejících letech Rusko podaří stabilizovat svou domácí situaci, potom bude snadnější hledat východiska z vážných krizí. Rusko bude hrát v systému strategické stability větší roli než dnes, neboť ruské geopolitické zájmy i trendy vývoje ruské společnosti jako celku odpovídají v mnoha směrech požadavkům světové strategické stability 21. století.

Ríká se i to, že čeští vojáci se stanou potravou pro kanony, zatímco Britové, Američané či Němci budou v bezpečí obsluhovat sofistikované obranné systémy.

Jsou snad v Bosně naši vojáci potravou pro kanony? Američané tam šli jako první, mají tam nejvíce vojáků. Právě oni nám hodně pomáhali a nekalkulovali, zda je to pro ně výhodné. Potřebovali jsme spojení, dostali jsme ho. Potřebovali jsme pomoc v přepravě jednotek, dali nám ji. NATO není Varšavská smlouva. Z vašich otázek mám pocit, jako byste viděl českou armádu jen v tom nejhorším světle. Ale neslouží v ní jen samí pitomci. A nejsou vždy vyzbrojeni jen předpotopní technikou. Některá naše výzbroj nemá v Bosně konkurenci.

*Generálporučík Ing. Jiří Šedivý, náčelník GŠ AČR,
MF Dnes 17. 6. 1998.*